

# Verksamhetsrapport

---

efter kvalitetsgranskning av undervisning på  
yrkesprogram vid Krokslättsgymnasiet i  
Mölndals kommun

## Innehåll

---

Inledning

Fakta om skolan

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

## Inledning

---

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Krokslättsgymnasiet i Mölndals kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på barn- och fritidsprogrammets inriktning pedagogiskt arbete.

Krokslättsgymnasiet besöktes den 21-23 januari 2014. Ansvariga inspektörer har varit utredare Henrik Frykman och undervisningsråd Marie Wiberg-Svensson. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som har ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

## Fakta om Krokslättsgymnasiet

---

Krokslättsgymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Mölndals kommun. Utbildningen vid skolan omfattar två nationella program; vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet. Därutöver erbjuds introduktionsprogrammen språkinträdning, yrkesinträdning och programinriktat individuellt val. Vid skolan går cirka 270 elever. Skolan leds av en rektor, som vid tillfället för Skolinspektionens granskning precis har tillträtt sin tjänst. Under de senaste åren har skolenheten varit föremål för flera täta rektorsbyten.

## Bakgrund och syfte

---

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättre förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknar motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger upplevt att de inte varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som förväntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Själständighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödinsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnen, men sällan i programgemensamma ämnen, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildningen. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

## Frågeställningar

---

*Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?*

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

## Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på barn- och fritidsprogrammets inriktning pedagogiskt arbete, och identifierat tre prioriterade utvecklingsområden. Dessa beskrivs nedan.

### Utvecklingsområden

#### Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?

Att skolan klargör utbildningens mål för eleverna är enligt läroplanen en förutsättning för att de ska ges möjlighet att utöva inflytande på utbildningen. Av intervjuer med såväl elever som lärare framgår att lärarna vid Krokslättsgymnasiet med varierande ambitionsgrad och på olika sätt presenterar, förklarar och diskuterar mål och kunskapskrav med elever. Oftast, om än inte alltid, sker det i inledningen av en kurs. I den elevenkät som Skolinspektionen har genomfört svarar nästintill samtliga elever att de tycker att deras lärare regelbundet påminner dem om vilka målen med undervisningen är och att lärarna är bra på att förklara vilken kunskap eleverna behöver utveckla för att få ett visst betyg. Av intervjuer med eleverna framgår dock att de upplever att endast ett fåtal lärare är riktigt framgångsrika i att förklara vad de olika kunskapskraven står för: "En av våra lärare är jättebra på det, för hon visar med exempel vad som krävs för ett visst betyg – det hade varit bra om fler lärare hade jobbat på det sättet", säger till exempel en elev, som liksom övriga intervjuade också tycker att flertalet lärare lite pliktskyldigt och snabbt går igenom mål och kunskapskrav.

Ytterligare ett centralt inslag i elevinflytande, är att med regelbundenhet tillfråga eleverna vad de tycker om undervisningen – och att med utgångspunkt i deras synpunkter anpassa undervisningen. Här berättar såväl lärare som elever om olika tillvägagångssätt beroende på lärare, men med det gemensamt att när undervisningen väl utvärderas, så sker det nästan uteslutande i slutet av en kurs: "Då har ju vi ingen möjlighet att förändra för oss själva, utan bara för de som ska gå kursen senare", säger en elev. Lärarna berättar också att i den utsträckning de har genomfört utvärderingar, har tidigare rektorer aldrig efterfrågat resultaten av dem.

När det gäller reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer, syns några exempel vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen har genomfört. Vid en lektion i karaktärsämnen, introducerar läraren till exempel ett moment som behandlar funktionshinder. Läraren berättar att momentet egentligen skulle ha förlagts till ett senare tillfälle, men att det tidigare lagts för att eleverna hade många färsk erfarenheter och frågor kring funktionshinder

efter att nyligen ha varit ute på arbetsplatsförlagt lärande, (APL). Att elevernas intressen och erfarenheter tillåts påverka undervisningens upplägg är ett exempel på hur elever kan utöva inflytande. Vid observerade lektioner syns också vissa exempel på hur elever får möjlighet att välja mellan olika uppgifter. I såväl den elevenkät som Skolinspektionen har genomfört som i intervjuer ger eleverna uttryck för att de anser sig ha ganska goda möjligheter att påverka undervisningen, framförallt när det gäller arbetssätt (t.ex. redovisningsformer) och i karaktärsämnen även innehåll. När det gäller gymnasiegemensamma ämnen tycker eleverna att möjligheterna är mindre i det senare avseendet.

Lärarna uppger att frågor som handlar om hur elevernas direkta inflytande över undervisningen ska utformas, hittills varit upp till varje lärare. Det har saknats en gemensam diskussion kring såväl inflytande över undervisningen, som kring hur skolenheten arbetar med att presentera mål och kunskapskrav och att låta elever utvärdera undervisningen. Arbetslagsmöten, som nyligen återintroducerats vid barn- och fritidsprogrammet, har nästan uteslutande ägnats åt individuella elevfrågor – framförallt frånvaro - och inte åt pedagogisk utveckling. I den utsträckning frågor kring elevinflytande har diskuterats, har det inte skett strukturerat, utan i spontana möten några lärare emellan. Den vid Skolinspektionens besök alldeles nyttillträdde rektorn uppger att hon ser elevinflytande som centralt för att få elever engagerade i undervisningen och att det därför är av största vikt att det vid skolenheten implementeras ett mer konsekvent och medvetet sätt att arbeta med elevinflytande.

**Sammanfattningsvis** visar granskningen att det vid Krokslätts gymnasiums barn- och fritidsprogram finns ett behov av att rektor verkar för att lärare mer enhetligt – och i vissa fall mer aktivt – arbetar med elevinflytande över undervisningen. I detta ingår att för eleverna presentera mål för utbildningen, att återkommande låta dem utvärdera undervisningen och att erbjuda och stimulera eleverna att utöva ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer.

## **Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?**

Enligt läroplanen ska lärarna samverka med varandra för att nå utbildningens mål. Rektorn har, också enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att lärare i olika kurser samverkar så att eleverna får ett sammanhang i sina studier. Vid Krokslätts gymnasiet har arbetslaget för barn- och fritidsprogrammet nyligen startats upp på nytt, efter att ha legat nere en period. Som beskrivits ovan uppger lärarna att de – i den utsträckning de har samlats gemensamt - har fått ägna tiden åt specifika elevfrågor istället för att samverka kring pedagogisk utveckling. Vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen har genomfört syns vissa

begränsade exempel på vad som skulle kunna kallas "infärgning", alltså ämnesintegrering. Vid en lektion i samhällskunskap tar läraren till exempel upp frågor som handlar om myndigheter med befogenheter på förskoleområdet, vilket tydligt kopplar till flera elevers yrkesutgång. Enligt intervjuade elever förekommer den typen av kopplingar någorlunda återkommande i vissa gymnasiegemensamma ämnen, medan de är mer ovanliga i andra: "Det beror på om vi har undervisning med elever på andra inriktningar och program, då är det ju svårare för läraren att göra kopplingar till just vår inriktning", säger en av eleverna.

Enligt intervjuade lärare har det vid skolenheten inte arbetats gemensamt och strukturerat för att hitta beröringspunkter mellan ämnen och kurser. I den utsträckning det har skett samtal kring detta har det varit spontana möten på eget initiativ och inget som tidigare rektorer har drivit. Den samverkan som har funnits har också huvudsakligen ägt rum karaktärsämnen emellan. Symptomatiskt involverar det enda ämnesövergripande tema som för närvarande planeras – en hajk – endast karaktärsämnen och inte gymnasiegemensamma ämnen. Bristerna i lärarsamverkan yttrar sig vid de lektionsobservationer Skolinspektionen har genomfört också i att lärare tillämpar ordningsregler mycket olika. Det är inte i enlighet med skollagen, som säger att det för varje skolenhet ska finnas gemensamma ordningsregler.

Lärarna berättar om hur de tidigare har arbetat med auskultationer lärare emellan, som ett sätt att finna beröringspunkter mellan ämnen och kurser. Det är något som flera intervjuade lärare säger sig vara intresserade av att återuppta. Den nytillträdda rektorn vid skolenheten ser lärarsamverkan som ett angeläget utvecklingsområde.

**Sammanfattningsvis** visar granskningen att lärarsamverkan behöver utvecklas vid Krokslättsgymnasiet, i syfte att i ökad utsträckning identifiera beröringspunkter mellan ämnen och kurser och därigenom placera kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang och få dem att uppleva en helhet i sina studier.

## **Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?**

Av Skolinspektionens elevenkät och av intervjuer med elever framkommer att eleverna huvudsakligen upplever att de får en god återkoppling från sina lärare. I återkopplingen ingår, enligt eleverna, att läraren diskuterar hur de kan utvecklas vidare. Samtidigt tycker eleverna, som redogjorts för ovan, att det i flera ämnen inte är riktigt klart vad de ska prestera för att få ett visst betyg. Eleverna uppger också att flera av deras betyg i kurser har varit överraskning-

ar, om än ofta positiva sådana, därför att de har haft en oklar uppfattning om hur de har legat till i kursen. Intervjuade lärare beskriver delvis sinsemellan olikartade tillvägagångssätt för att åskådliggöra kunskapskraven. Av intervjuer med lärare framgår också att några av dem arbetar med inslag av det som kan ingå i en formativ bedömning; till exempel strategier för kamratbedömning och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt eget arbete. Det saknas emellertid en samsyn kring bedömningsfrågor och en rektorsinitierad diskussion kring detta lärarna emellan. Den nytillträdda rektorn uppger emellertid att hon ser bedömningsfrågor som prioriterade i det pedagogiska utvecklingsarbetet vid skolenheten. Den pedagogiska utvecklingsgrupp i vilken flera av lärarna vid programmet ingår, har också för avsikt att under våren initiera ett arbete kring formativ bedömning.

**Sammanfattningsvis** visar granskningen att barn- och fritidsprogrammet vid Krokslättsgymnasiet behöver utveckla arbetet med att säkerställa att eleverna får en kontinuerlig och framåtsyftande återkoppling, som syftar till att för eleverna synliggöra lärande och progression.

## Metod och genomförande

---

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförs med elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena samhällskunskap, pedagogiskt arbete och svenska observerats. Elever har intervjuats både enskilt och i grupp. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.